

© LUC VAN DUICK

UITDAGINGEN IN DE GEITENHOUDERIJ

Oude en nieuwe dierziektes vragen de nodige aandacht van de geitenhouder. En de huidige hoge voerkosten dwingen om een kritische blik op de voerefficiëntie te werpen. Deze onderwerpen werden uitgediept tijdens een studiedag voor geitenhouders in Geel. – *Diane Schoonhoven, landbouwconsulent Boerenbond*

Het celgetal van geiten staat in Vlaanderen volop in de belangstelling. Tot op vandaag is onduidelijk wat de precieze oorzaken zijn van een hoog celgetal en of een hoog celgetal ook gevolgen heeft voor de gezondheid van de dieren. Karianne Lievaart-Peterson is betrokken bij een project van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) uit Nederland in samenwerking met de faculteit Diergeneeskunde in Gent. In het kader van dit project werden de kiemen onderzocht in tanks met een hoog kiemgetal. In bijna alle gevallen bleken deze tanks de bacterie *Staphylococcus aureus* te bevatten, tot 5000 per ml. Deze *Staphylococcus aureus* is een diergebonden kiem die bij een individuele geit een hoog celgetal kan veroorzaken, maar geen hoog tankcelgetal geeft (zoals bij koeien wel het geval is). Daarom dus de screening van de tankmelk op het kiemgetal. Op het moment dat 100 tot 200 *Staphylococcus aureus*-bacteriën in de melk worden gevonden, heeft een dier al een groot probleem. In dat geval is er

sprake van een subklinische uierontsteking, die bij het droogzetten zichtbaar kan worden. Bij lacterende dieren kan een dergelijke subklinische uierontsteking worden opgespoord door middel van Melk Productie Registratie (MPR). Omdat de uitvoering van MPR op een geitenbedrijf een moeilijke zaak is, kan een geitenhouder na het melken ook steeds voelen of de uier knobbels heeft. Een dier met een knobbelige uier wordt best opgeruimd, omdat de bacterie tijdens het melken aan andere dieren kan worden doorgegeven. Het sprayen van de uier om deze overdracht te voorkomen lijkt zinloos omdat de bacterie zich in de uier bevindt. Ook droogzetten met antibioticum is meestal niet succesvol omdat de bacterie zich in de uier heeft ingekapseld. In het geval dat op een bedrijf uierontsteking voorkomt, laat de geitenhouder best ook een natte melkmeting uitvoeren. Sommige bacteriën gaan namelijk vaak samen met speenpuntverreëting wat dan weer het gevolg is

van een onjuist afgestelde melkinstallatie. Als een geit een blauwe uier heeft moet het dier direct van de kudde worden afgezonderd om verdere besmetting te voorkomen. Een besmetting leidt bij dieren tot een lagere melkproductie en klinische uierontsteking resulteert in geiten die nog maar aan één speen kunnen gemolken worden.

Q-koorts

Karianne Lievaart-Peterson licht verder toe dat Q-koorts nog steeds een grote impact heeft op geitenbedrijven: "Tijdens de aflammerperiode van 1 december tot 1 juni wordt elke 2 weken een tankstaal onderzocht op de aanwezigheid van de Q-koorts-bacterie. Op dit moment zijn in Nederland 31 bedrijven niet vrij van Q-koorts, waarvan de besmetting op 4 bedrijven in 2012 werd gevonden. Besmette bedrijven moeten dit melden en deze besmetting wordt gepubliceerd. Deze aanpak heeft een zeer grote impact op de bedrijven. Veel burens of bijvoor-

beeld kinderen willen niet meer op het bedrijf komen, waardoor de geitenhouder het sociaal echt zwaar heeft. Daarnaast geldt een levenslang fokverbod voor besmette bedrijven, de overheid controleert ook effectief op het bedrijf of het fokverbod wordt nageleefd.

Als het bedrijf voor de eerste dracht volledig gevaccineerd is geweest, geldt het fokverbod niet. Deze vaccinatie is vooral wenselijk vanwege de volksgezondheid. Er zijn meldingen dat bij vaccinatie, en dan vooral bij herhaalde vaccinaties, de nodige bijwerkingen gezien worden. Probeer daarom op een goed moment te vaccineren en zeker niet tegelijk met andere vaccinaties of op hete zomerdagen. Als er bijwerkingen optreden, meld je dit ook best bij de fabrikant. Die heeft de plicht om het bedrijf te bezoeken om zodoende alle bijwerkingen duidelijk in beeld te brengen. Zo kunnen bedrijven zich juist voorbereiden op deze vaccinatie en weten ze op voorhand wat hen te wachten staat. Tot slot is ook een uitmestverbod van kracht voor besmette bedrijven en moet mest eerst 30 dagen worden afgedekt voordat hij mag afgevoerd worden. Besluit: de Q-koorts-uitbraak is voor een aantal geitenhouders ook vandaag nog steeds een grote zorg.”

Voerefficiëntie

René van de Gevel, geitenspecialist bij ForFarmers Hendrix, sprak over de verhouding tussen voederkosten en melkopbrengsten en hoe die de marge van de geitenhouder bepaalt. Om die marge te verbeteren, bestaan er een aantal belangrijke kengetallen. Het eerste kengetal is de rantsoenefficiëntie; dit is het aantal kg melk die een geit produceert uit 1 kg droge stof. Gemiddeld wordt ongeveer 1,3 kg melk per kg droge stof geproduceerd, maar de variatie is groot. Sommige bedrijven realiseren een voerefficiëntie van 1,6 terwijl andere 1 kg melk per kg droge stof weten te halen. Op een bedrijf met 1 miljoen kg melk per jaar kan een verschil in efficiëntie van 0,2 kg melk per kg droge stof al meer dan 25.000 euro verschil in inkomen betekenen! Om een hoge rantsoenefficiëntie te verkrijgen zijn er verschillende zaken waar een geitenhouder invloed op heeft van belang. Zo moet de kwaliteit van het ruwvoer optimaal zijn. Een goede ruwvoederkwaliteit begint bij een juiste rassenkeuze en bemesting. Maar ook het inkuilen en uitkuilen spelen een grote rol. Zo moet broei steeds voorkomen worden. Vervolgens moeten deze goede ruwvoe-

ders in een uitgebalanceerd rantsoen worden ingepast. Dit rantsoen moet gericht zijn op een gezonde penswerking. De balans tussen herkauwindex (HI) en verzuringsindex (VI) bepaalt de veiligheid. De verzuringsindex geeft inzicht in het risico op pensverzuring. Van belang zijn de afbraaksnelheid van het voer en de hoeveelheid zuren die gevormd zijn tijdens het inkuilen. De herkauwindex geeft inzicht in de hoeveelheid effectieve structuur van het rantsoen en is daarmee een maatstaf voor de herkauwactiviteit.

Een verzuurde pens neemt geen voeding meer op

Goede ruwvoeders moeten in een uitgebalanceerd rantsoen worden ingepast.

Een rantsoen moet voldoende structuur bevatten waardoor de geiten voldoende te herkauwen hebben. Dit vergroot de buffercapaciteit en voorkomt pensverzuring. Daarnaast mogen in het rantsoen niet te veel suikers en snel zetmeel aanwezig zijn omdat deze in de pens door bacteriën in zuur worden omgezet. Een verzuurde pens neemt geen voeding meer op. Behalve een lage voerefficiëntie kan dit ook clostridium met zich meebrengen omdat het onverteerde voer in de darmen terecht komt waar de clostridiumbacterie altijd aanwezig is. Deze kan zich met deze extra voeding snel vermenigvuldigen.

Vervangbeleid

Voor een hoge rantsoenefficiëntie is verder nog het vervangingsbeleid van belang. Bij elk dekseizoen moet de geitenhouder zich afvragen welke geiten gedekt worden en waarom. Om deze beslissing te nemen is een tweede kengetal van belang, namelijk het break-even point. Het break-even point heeft betrekking op de hoeveelheid melk ten opzichte van de voederkosten. Gemiddeld genomen bedraagt het break-even point van een geit 1,3 tot 1,5 kg melk per dag. Wanneer een geit per dag minder melk geeft, zijn er 2 mogelijkheden: de geit wordt gedekt en krijgt een nieuwe lactatie of de geit wordt afgevoerd. Via MPR kan de melkproductie het meest nauwkeurig worden bepaald. In geval een geitenhouder geen MPR heeft, kan hij zelf inschatten of een geit genoeg melk geeft. Hierbij moet hij letten op melkopdruk van de uier, melktijd en conditie. Vaak zie je aan een geit die te weinig melk geeft dat deze begint te vervetten omdat ze energie over heeft.

Duurmelken

Duurmelken lijkt geen effect te hebben op de rantsoenefficiëntie van een bedrijf. Geiten die net afgelammerd hebben, hebben een zeer hoge rantsoenefficiëntie, veroorzaakt door de hoge melkproductie. Deze hoge rantsoenefficiënties bereik je niet met duurmelken. Een drachtige geit heeft aan het eind van haar lactatieperiode echter juist een lage rantsoenefficiëntie. Bij duurmelken is de voerefficiëntie gedurende het jaar veel constanter en komt hij gemiddeld overeen met die van een bedrijf dat de geiten jaarlijks laat aflammeren. René van de Gevel besloot zijn uiteenzetting met een korte toelichting bij de rantsoenefficiëntie van een krachtvoerrijk rantsoen. “Zo een rantsoen is ongeveer 10% efficiënter dan een rantsoen met veel ruwvoer. De meeste geitenhouders met een rantsoen met veel krachtvoeder voederen tegenwoordig ook een grove, drogere graskuil bij. We zien dat door de graskuil de penswerking van de geit extra wordt gestimuleerd. Hierdoor haalt een geit gemakkelijker haar productie en voorkomt je vervetting. Kortom: een kengetal als rantsoenefficiëntie is belangrijk, maar moet steeds in het juiste verband worden gezien om het beste bedrijfsresultaat te halen.” ■